

Toename van ruiende casarca's in Nederland, maar waar vandaan?

Werkgroep Casarca Nederland

Het Eemmeer is een randmeer met in het westelijke deel dichte begroeiing met ondergedoken waterplanten en enkele kleine eilandjes. De ruipe ligt in een afgesloten gedeelte van het Natura 2000-gebied.

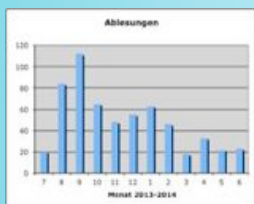
In het westelijke deel van het Eemmeer ruiën sinds 1995 casarca's. Jaarlijks neemt het aantal toe: in 2013 al meer dan 800. Ze verschijnen kort voor de ruiperiode, die in juli-augustus valt, en zijn in oktober allemaal Nederland weer uit. De Nederlandse broedpopulatie, 10-30 broedparen, is veel te klein om deze ruigroep te verklaren.

Deze vogels moeten dus van verder weg komen, maar waar vandaan was onduidelijk. In verschillende Europese landen heeft de casarca zich vanuit watervogelcollecties als vrij vliegende populatie gevestigd, maar niet duidelijk was of dat deze aantallen kon verklaren. En ook een herkomst uit wilde populaties in oost-Europa, het Middellandse Zeegebied of zelfs west-Aziatische steppen kon op voorhand niet worden uitgesloten.

Casarca's zijn lange-afstandtrekkers en zijn eerder in de zomer in NW-Europa, en zelfs op IJsland en Groenland gezien. In Polen is al eens een casarca met een ring uit Kirgizië gevonden. Zouden "wilde" casarca's, op zoek naar geschikte ruiplaatsen, in dergelijke aantallen West-Europa kunnen bereiken? Of hebben we op het Eemmeer vooral met vogels uit buurlanden te doen? Om dit vast te stellen zijn wij in 2013 ons project gestart.

In juli 2013 werden op het Eemmeer 48 casarca's gevangen en met gele halsbanden gemerkt. In 2014 werden 64 vogels geringd met een iets grotere halsband. Een klein aantal vogels werd op andere plaatsen geringd, waaronder jongen van broedvogels in Noord-Limburg. 7 vogels werden ook met een GPS-GSM-zender uitgerust. Twee daarvan hebben veel informatie opgeleverd (publicatie over alle 7 in voorbereiding).

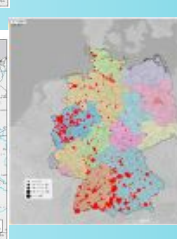
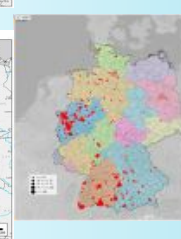
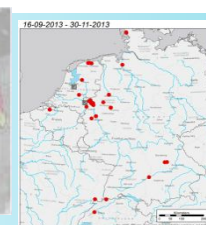
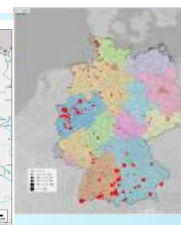
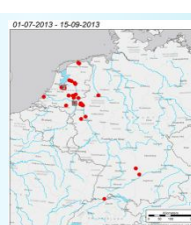
De meeste afleringen werden in de herfst gedaan, vooral in september. Vanaf maart nam het aantal afleringen nog verder af. Blijven veel broedvogels met halsband onontdekt?

Voorbeelden van individuele verplaatsingen (tot 25 september 2014)

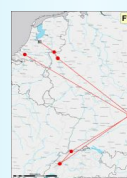
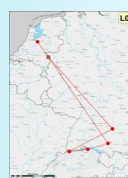
01-07-2013 - 30-06-2014

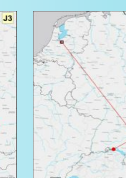
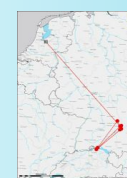
Alle afleringen in het eerste jaar (boven) en voor vier opeenvolgende perioden. Deze worden steeds vergeleken met de verspreiding van casarca's in Duitsland op basis van meldingen in www.ornitho.de. De ringplaatsen zijn aangegeven: E = Eemmeer (rui), S = Siebengewald/Limburg (jongen van broedvogels). Let op de verschillen in aantallen/stipgroottes voor de data uit www.ornitho.de.

F3 en J6 zijn voorbeelden van de vele vogels in het Neder-rhein-gebied. Beide ruiden in 2014 weer op het Eemmeer. L0 (in 2013 als jong geringd) en F9 vlogen uit zuid-Duitsland terug naar Nederland om te ruiën.

J3 en H7 werden tot nu toe alleen in zuid-Duitsland waargenomen en ruiden in 2014 op de Bodensee bij Konstanz. J8 heeft waarschijnlijk in het grensgebied van Zwitserland en Frankrijk gebroed, maar werd na eind mei niet meer gemeld.

Zijn de casarca-populaties in West-Europa één geheel?

De ruiende casarca's in Nederland zijn in ieder geval voor het grootste deel afkomstig uit (broed)populaties uit geheel Duitsland, en ook uit Zwitserland. Enkele vogels zijn ook gemeld uit gebieden in Oostenrijk en Frankrijk die grenzen aan de Duitse en Zwitserse gebieden waar ze geregeld worden gezien. Tot op heden zijn er geen afleringen uit de oorspronkelijke broedgebieden.

Hoewel de broedpopulaties in Duitsland en Zwitserland tot op heden op z'n minst deels als gescheiden eenheden werden gezien, maken onze resultaten duidelijk dat er veel uitwisseling is. Zowel tijdens de rui als in de er op volgende periode in de herfst verblijven vogels die later in Zwitserland gezien worden in dezelfde gebieden (bijv. de Niederrhein) als de vogels die alleen in Duitsland worden gemeld. Dat betekent ook, dat een nationaal casarca-beheerplan (zoals bijvoorbeeld in Zwitserland) niet veel kans heeft.

De ringafleringen en de aantallen ruiers in Nederland wijzen er op dat het aantal casarca's in Duitsland en Zwitserland waarschijnlijk groter is dan tot nu toe werd aangenomen. Een eerste schatting komt op 1.000-1.500 individuen.

Van de geringde vogels zijn tot nu toe geen meldingen als broedvogel bekend. Het aantal afleringen in de broedtijd is laag. Omdat een aantal vogels in 2014 weer in Nederland terug kwamen om te ruiën, en andere in het zuiden bleven, vermoeden we dat er veel onontdekt blijven.

Het vangen en ringen is uitgevoerd door de 'Werkgroep Casarca Nederland': Sjoerd Dirksen, Ton Eggenhuizen, Erik Kleyheeg, Kees Koffijberg, Frank Majoer, Jeroen Nagtegaal, Ruud van Beusekom & Dick Jonkers. Voor het vangen was toestemming van gebiedsbeheerders Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, evenals van de bevoegde provincies en het Vogeltrekstation. Financieel werd het project ondersteund door: Dutch Birding Association, IJsvogelfonds, Van der Hucht De Beukelaar Stichting, Erasmus MC, BirdLife Netherlands, Huib Kluijverfonds, Vogelwacht Utrecht, Zodiac Zoos/De Wissel Epe. GIS: Peter van Horssen, Foto's: Jan Aalders, Debby Doodeman, Ton Eggenhuizen. De werkgroep is bereikbaar via wgcasarcanl@xs4all.nl

We roepen waarnemers op om vooral ook in het broedseizoen casarca's nauwkeurig op halsbanden te controleren.

Afleringen graag invoeren op www.geese.org – afgelezen vogels kan men daar verder volgen!